



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &  
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

**Molina, Luis de**

**Lugduni, 1622**

D. Thomæ, communiórque inter Scholasticos de prædestinatione  
sententia. Memb. 6.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

conferre voluerit. Ad Titum item 3. Non ex operibus, inquit, iustitia, qua fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit: ubi soli sua misericordiae, non operibus nostris prauius, nostram tribuit iustificacionem. Tertia, quia in latrone, qui simul cum Christo cruci fuit affixus, & in multis aliis, qui iamiam animam agentes, vel ad fidem conuertuntur, suscipiuntque baptismum, vel alia ratione à peccatis resurgunt ac iustificantur, parum admodum, aut nihil vsus gratiae futuri prauidit Deus: non ergo propter bonum vsum subsequenter prauiusum gratia donantur, & praedestinantur adulti.

Ente cir- ca parul- rum praedesti- nationem, & reprobatione praeparatur.

Quod verò ad eos praedestinos atinet, qui ante obitum nunquam ad vsum rationis perueniunt, ex quibus sumitur etiam euidentis argumentum, gratiam non conferri propter bonum vsum illius subsequenter prauiusum, quidam, quos Prosper in epistola ad Augustinum, quae habetur ante librum de praedestinatione Sanctorum, refert, peruicaciter contententes, vsus liberi arbitrij cuiusque à Deo prauiusum rationem esse ex qua praedestinatio, aut reprobatio penderet, cum obiceretur de paruulis, quorum quidam suscepto baptismò absque vilo vsu liberi arbitrij periuolent in caelum, alij verò discedentes sine remedio contra peccatum originis damnantur, respondebant: hos etiam saluari, aut damnari, pro qualitate vsus liberi arbitrij, quem Deus prauidit illos habituros, si ad vsum rationis peruenissent.

Reprobatur.

Error hic, tum ob apertam absurditatem, tum quòd gratis asseratur, impugnatione non indigebat: impugnari tamen potest, cum Hieronymo lib. 3. Dialogorum aduersus Pelagianos, Augustino epist. 105. ad Sixtum versus finem, & epistola 107. ad Vitalem, & de praedestinatione Sanctorum c. 12. 13. & 14. & Gregorio 27. Moralium c. 2. Primò, quoniam vt nullus damnatur propter demerita, quae Deus conspicit illum, fuisse habiturum, si vel diutius vixisset, vel in alio ordine rerum fuisset collocatus, aut grauiore tentatione, periculose vel occasiones incidendi in peccata, Deo permittente, habuisset, ita etiam nullus consequitur praemium, aut gratiam, propter merita, quae habuisset, si vel diutius vixisset, vel in alio ordine rerum collocaretur, potentioribusque auxiliis iuaretur: ea enim ratione multi ex iis, qui sunt apud inferos, essent in caelo, & de contrario, multi ex iis, qui beati sunt, in inferno cruciarentur: non ergo, quòd ex paruulis quidam discedant cum baptismo, & iustificentur, alij verò minime, prouenit ex meritis aut demeritis quae habituri essent, si adoleuissent. Maxime cum in baptizatis conspiciat Deus, quòd si ad talem, vel talem aetatem cum his, vel illis auxiliis pertinerent, discederent in gratia: si verò ad quamdam aliam longiorem, vel breuiorem, & cum aliis, vel aliis auxiliis, & occasionibus, in peccato lethali discederent. Adde, quòd si, pro qualitate meritorum aut demeritorum quae essent habituri, iustificarentur, aut damnarentur, etiam pro quantitate illorum, consequuntur essent maiorem gratiam & praemium, aut supplicium, quòd quidem est ridiculum. Secundo, quoniam, vt bene argumentatur Augustinus, merita aut demerita, quae nunquam sunt futura, nullius sunt merita aut demerita, vt propter illa praemio vel poena iuste afficiatur: vnde Paulus 2. ad Corinthios cap. 5. Omnes nos, ait, praesentari oportet ante tribunal Christi, vt referat unusquisque propria corporis, prout gessit sine bonum sine malum. Prout gessit, dixit, & propria corporis, hoc est, dum in corpore vixit, quia illis tantum poena, aut praemium respondet. Match. etiam 24. dicitur, Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret sal-

Meritis, aut demeritis, quae nunquam erunt, neque praemium nec poena dederunt.

Alolina in D. Thom.

A ua omnis caro, sed propter electos breuiabitur. Et Sapientiae capite 4. de iusto dicitur, Rapit est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius: placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum. Non ergo vel paruuli, vel adulti gratiam, poenam, aut praemium consequuntur pro qualitate vsus liberi arbitrij, quem habituri essent, si diutius vixerent.

MEMBRVM VI.

Diui Thomae, communiòque inter Scholasticos de praedestinatione sententia.

Sententia Diui Thomae hoc loco, quae communiò est inter Scholasticos, his duabus conclusionibus continetur. Prior est: Praedestinationis quoad effectus particulares, ex quibus integer praedestinationis effectus constat, nihil prohibet vnum esse causam alterius. Vt posteriorem esse causam prioris in genere causae finalis: priorem verò esse causam posterioris in genere causae meritoriae, quam dicit Diuus Thomas reduci ad dispositionem materiae. Verbi gratia, dicitur Deum praordinasse se daturum alicui gloriam ex meritis, tamquam ex dispositione illius praerequisita, causae ex parte illius meritoriae gloriae, & praordinasse se daturum alicui gratiam, vt mereretur gloriam: quare gloria causa finalis est meritorum & gratiae. Imò prima gratia causa est finalis dispositionum antecedentium infusionem gratiae: & dispositiones illae, licet non sint causae meritoriae, sunt tamen quasi materiales causae primae gratiae, quatenus de lege ordinaria à Deo constitutum est, vt sint dispositiones ad illam comparandam necessariae.

D. Thomae conclusio.

Effectus particulares praedestinationis quomodo sibi inuicem sint causa.

Posterior est: Praedestinationis, quo ad integrum effectum, non datur causa ex parte praedestinari. Probatur, quia quicquid est in homine, quo in vitam aeternam dirigatur, id totum comprehenditur in integro effectu praedestinationis: etiam ipsa preparatio ad gratiam, quae non fit nisi per auxilium particulare Dei, ergo nulla ratione fieri potest, vt integri effectus praedestinationis aliqua causa ex parte nostri reperiat. Praedestinatio igitur, hoc modo spectata, ex parte effectus habet pro ratione diuinam voluntatem, ad quam totus effectus praedestinationis ordinatur, vt in finem, & ex qua, sicut ex principio primo mouente, procedit. Haec D. Thomas in corpore articuli.

Secunda D. Thomae conclusio.

Praedestinationis quoad integrum effectum ex parte praedestinari non datur causa.

Eadem sententia est Augustini multis in locis. Praeter multa verò alia, est locus insignis libro de praedestinatione Sanctorum capite 15. ubi in praedestinatione illa Christi (qua, iuxta Paulum ad Roman. c. 1. Praedestinatus est Filius Dei, & quae, vt fons suae & origo totius gratiae generi humano post Ada peccatum collata, ita praedestinationis caeterorum) ait: esse praclarissimum lumen praedestinationis & gratiae Adami posterorum. Vt enim humanitas Christi assumpta est à Verbo diuino, nullis omnino existētibus illius meritis atque adeò Christus, quae homo est, ex aeternitate, nullis prauius illius meritis, praedestinatus est, vt esset Filius Dei: ita praedestinatio Sanctorum, quae in sancto sanctorum maxime claruit, à quo tanquam à capite gratia, per quam singula membra ex aeternitate praedestinata sunt, se diffundit, nullis fuit prauius eorum meritis, sed ex sola misericordia, liberaque voluntate diuina. Eadem sententia est Magistri sentent. in 1. d. 4 r. Scoti, Durandi, Gregorij Ariminensis eadē d. Marfilij q. 4 r. Driedon. de concordia liberi arbitrij & praedestinationis, Caietani, & Sori in c. 9. epistol. ad Romanos, & ferè caeterorum

C c secta

sectatorum Diui Thomæ, pluriūque aliorum.

Diuis Thomas in responsione ad tertium addit, ex parte hominum prædestinatorū & reprobatorum nullam esse causam seu rationem, quare quidam eorum sint à Deo prædestinati, alij verò reprobati: sed rationem fundendam reddendamque esse ex parte Dei. Et quidem quod in genere quidam hominum ex æternitate fuerint à Deo electi & prædestinati, alij verò fuerint reprobat, ratio, inquit, fuit, ut in prædestinatis diuina bonitas per modum misericordie eluceret, illis clemens parcendo: in reprobis per modum iustitiæ, illos iuste puniendo. Hanc enim reddidit Paulus illis verbis ad Rom. 9. *Volens Deus ostendere iram suam, id est, iustitiam vindictariam, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in meritum, ut ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordie, quæ preparauit in gloriam. Et 2. ad Timoth. 2. dum ait, In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & scilicet, & quedam quidem in honorem, quedam autem in contumeliam. Quod verò hos determinatè prædestinauerit, illos reprobauerit, non est alia ratio, quàm diuina voluntas, quæ liberè id ita fieri voluit. Adhibet duo exempla: Quæmadmodum, inquit, cum materia prima rerum sublunarium tota sit eiusdem rationis, si quis peccat, cur Deus in prima rerum constitutione partem quandam posuerit sub forma ignis, partem aliam sub forma terræ? responderi optime potest, ut esset diuersitas specierum in hoc mundo vniuerso, quæ diuersis modis diuinam bonitatem, sapientiam, & potentiam representarent, tum etiam ad alios congruos fines. Si vero peccat, cur potius hanc partem forme ignis subiecerit, quàm eam, quæ forme terræ subieciat? non potest reddi alia ratio, nisi quia voluit. Quæmadmodum etiam, cum ratio artis postulet, ut ab artifice quidam lapides in vna parte edificij, alij in alia collocentur, non potest reddi alia ratio, quare determinatè hos posuerit in hac parte, potius D*

quam in alia, nisi quia voluit artifex. Neque tamen, inquit D. Thomas, propterea est iniquitas apud Deum, si equalibus inæqualia preparat: cum ex gratia hominibus effectum prædestinationis, & non ex debito conferat. In iis enim, quæ ex gratia conferuntur, potest quis pro arbitrio plus vni, quàm alteri, ab ipse vlla iniustitia, vniūque acceptiois personarum donare, quod vitium solum potest habere locum in iis, quæ ex iustitia conferuntur.

Hic obiter, quoniam fortasse in sequentibus non se offeret opportunus alius locus, dicam, nõ aduersari huic vltimæ doctrinæ D. Thomæ illud Petri Actorij 10. *In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Etenim eo in loco non erat Petro sermo de personarum acceptioe, quæ est vitium, opponiturque iustitiæ, sed de optione, electioneque populi Iudeorum, præ gentibus, reliquove orbe, cui Christi gratia peculiariter, tamquam populo cui erat Messias promissus, communicaretur, quati Iudæi post Christi mortem, genus humanum redemptum, & cæli ianuam apertam, futuri etiam essent peculiaris Ecclesia Christi & Dei, in quâ aliter, aut copiosius Dei dona per Christum descenderent, ut ante Christi aduentum descenderant, erantque peculiaris Ecclesia præ cæteris gentibus: quin potius legem veterem cessasse omnino, destructamque esse maceriem legalium, quæ illuc vsque synagogam à gentium Ecclesia diuidebat, factumque esse vnum commune ouile sub vno pastore, vnamque communem Ecclesiam, quæ æque complecteretur omnes, qui tam ex Iudæis, quàm ex gentibus ad eam vellet accedere, sine vl-

A la profus, vel prærogatiua maiori, vel diuisione inter eos. Vnde Paulus ad Ephesios 2. cum conuerfis ex gentibus agens ait: *Propter quod memores estote, quod aliquando vos, qui eratis gentes in carne, qui dicebamini preputium ob ea, quæ dicitur circumcisio in carne manufacta, qui eratis illo tempore sine Christo, alienati à conuersatione Israël, & hospites testamentorum (veteris scilicet, quod Israëlita iam habebant, & noui, quod sub Messia sperabant) promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo, nunc autem in Christo Iesu vos, qui aliquando eratis longè, facti estis propè in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem macerie soluens, inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans, ut duos conderet in semetipso in vnum nouum hominem, faciens pacem, ut conciliet ambos in vno corpore Deo per carnem, interficiens inimicitias in semetipso, & veniens euangelizauit pacem vobis, qui longè fuistis, & pacem iis, qui propè: quoniam iam habemus accessum ambo in vno spiritu ad Patrem. Ergo iam non estis hospites & aduena, sed estis ciues Sanctorum & domestici Dei super edificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum (id est, in quo Apostoli & Prophetæ fundati sunt) ipso videlicet summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis edificatio constructa, creuit in templum sanctum in Domino, in quo & vos coedificamini in habitaculum Dei in Spiritu sancto. Hactenus Paulus. Quia ergo Petro, tanquam Ecclesiæ capiti, in visione illa lintei summissi de cælo, in quo erat omnia quadrupedia, & serpentina terræ, & volatilia cæli, & in reliquis, quæ eo capite circa Cornelij conuersione accidisse narratur, primo omnium Apostolorum facta est reuelatio aperta cessationis legalium, æqualitatisque gentium cum Iudæis in participatione gratiæ Christi, in vno & eodem corpore Ecclesiæ, quæ Christus sanguine suo, euacuata lege veteri, fundauit, id admirans, conuersusque ex Iudæis, qui ipsum fuerant comitari, manifestans, dixit: *In veritate comperi (nunc scilicet in iis, quæ circa hæc Cornelij vocatione ad fidem acciderunt, mihi quæ illius occasione reuelata sunt) quia non est personarum acceptor Deus, quasi Iudæos præ gentibus, sicut ad synagogam, ita ad Ecclesiam, quam Christus sanguine suo fundauit, elegerit: sed in omni gente, qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi, paratus scilicet omnes æque recipere.* Vnde Paulus ad Ephesios 3. statim post verba paulò ante relata, subiungit: *Cuius rei gratia (quia scilicet id ita doceo) ego Paulus vinctus Christi Iesu pro vobis gentibus (ea enim de causa interficere eum voluerunt Iudæi, tamquam qui discessionem à lege Moysi doceret, comprehensitque fuit Hierosolymis, & vinctus Romæ detinebatur, quando hæc scripsit) si tamen audistis dispensationem gratiæ, quæ data est mihi in vobis, quoniam secundum reuelationem notam mihi factam est sacramentum, quod aliis generationibus non est agnium filiis hominum, sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis & prophetis (noui scilicet testamenti) in spiritu gentes esse coheredes, & concorporales (id est, simul & æque partes in eodem corpore Ecclesiæ) & participes promissionis in Christo Iesu per euangelium, &c.* His autem obiter annotatis ad rem propositam redeamus.*

Nonnulli ita sententiam hanc defendunt, ut duplex auxilium diuinum constituant, quoddam efficax, quoddam sufficiens, verum tamen inefficax. Quod verò auxilium efficax sit, aut inefficax, censent nulla ratione tribuendum esse libero arbitrio, quasi ex eo auxilium quodecunque, siue magnum, siue paruum, efficax, aut inefficax sit, quod cum arbitrium pro sua libertate possit consentire, & non consen-

Quæritur  
ne nouum  
auxilium effi-  
cax esse possit  
cum consen-  
tiam.

ture, cooperari cum illo & non cooperari, si consentiat & cooperetur, ut potest, efficiet illud efficax, si verò non consentiat neq; cooperetur, ut etiam potest, reddet illud inefficax: sed ipsi auxilio, siue Deo efficaciter aut ineffaciter per illum mouenti, tribuendum esse, quod liberum arbitrium consentiat, aut non consentiat: ita ut quoties Deus mouerit per auxilium, quod ex modo motionis diuinæ, atque ex Deo ipso habet, quòd sit efficax, liberum arbitrium consentiet, cooperabiturque ad salutem, quòd si mouerit per auxilium, quod ab eo non habet, ut sit efficax, liberum arbitrium non consentiet, neque cooperabitur ad salutem. Ea verò ratione dicunt Deum ex adultis hos potius, quam illos, pro libera sua voluntate prædestinasse, quia liberè voluit eis conferre auxilium efficax, cæteris verò solum inefficax. Quos nãque, inquit, vocate constituit auxilio efficaci, in eisque gratiam eodem auxilio vsque ad finem vitæ conseruare, eos prædestinauit, cæteros verò, cum quibus ut noluit ea liberalitate, reprobaui, dum permittere statuit, ut laberentur in peccata, pro quibus iustè punirentur, dumque in peccatis iam commissis, denegatione auxilij efficacis, eos obdurare decreuit.

Refellitur  
proposita sententia.

Certè non dubitarem sententiam hanc hoc vltimo modo explicatam, errorem in fide appellare. Etenim ea data, non video, qua ratione libertas illa arbitrij nostri salua possit consistere, quam quæst. 14. art. 13. disput. 3. apertissimè ostendimus, etiam posita diuina gratia, præscientia & prædestinatione, non minùs, quam hæc ipsa, esse de fide. Si namque arbitrium nostrum ab efficacia aut inefficacia auxilij diuini habet, quòd consentiat, aut non consentiat Deo vocanti, cooperetur, aut non cooperetur ad salutem, perseueretque, aut non perseueret in gratia, certè non ab innata & propria libertate id pender, sed à qualitate auxilij, & motionis diuinæ, atque adeò neque est, quòd illi cedat in laudem & meritum, quin potius perit omnino libertas arbitrij ad salutem.

Auxilium  
nullum est  
sufficiens &  
inefficax.

Præterea, vel auxilium illud, quod appellant sufficiens & inefficax, est sufficiens, ut arbitrium nostrum sine alio auxilio & motione diuina possit consentire Deo vocante, cooperari ad salutem, & perseuerare in gratia, vel non est sufficiens. Si sufficiens sit: ergo arbitrium ipsum sua cooperatione & innata libertate potest illud idem efficax efficere. Si verò nõ sit sufficiens: ergo peperam illud dicunt esse sufficiens & inefficax. Adde, tunc nulla ratione vitio posse verti arbitrio nostro, quòd Deo per tale auxilium vocanti non consentiat, & non cooperetur: quandoquidem sine alio auxilio & cooperatione diuina, quæ ei denegatur, præstare id non potest.

Item multi damnati sunt eò quòd non perseuerauerint in gratia, quã acceperunt: quod sanè non est nisi propter peccatum lethale, ratione cuius gratiam amiserunt: vel ergo cum auxilio, quod Deus paratus erat illis impendere, potuerunt vitare peccatũ illud, vel non. Si non potuerunt: ergo non peccauerunt cõsentiedo in tale flagitium: quippe cum nullus in eo peccet, quod vitare nõ potest. Si verò potuerunt: ergo in potestate ipsorũ fuit efficere efficax auxilium illud, perseuerareq; cũ illo in gratia, ex propriaq; ipsorũ voluntate prouenit, ut auxilium illud nõ esset efficax.

Postremò, autores huius sententiæ numquam satisfacere poterunt apertissimæ definitioni Ecclesiæ in Concilio Tridentino sess. 6. Etenim cap. 5. definitur, peccatorem iustificari liberè assentiendo & cooperando Deo prouenienti, & excitanti per gratiam prouenientem & adiuuantem, ita ut tangente Deo cor hominis

Molina in D. Thom.

A nis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agit, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam, & abicere potest. Et can. 4. subiungitur: Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac præparet, neque posse dissentire, si velit, anathema sit. Ecce, Ecclesia apertè definit, nostrum liberum arbitrium dissentire posse ab illo auxilio, quo re ipsa conuertitur, ac proinde in potestate ipsius esse eo temporis puncto, quo consentit, vel reddere illud inefficax cum illo consentiendo, & cooperando, vel reddere illud inefficax, cum illo non consentiendo, aut etiam ab illo dissentiendo. Quare à libero nostro arbitrio pender, quòd auxilia diuina efficacia, aut inefficacia reddatur ad actus liberi arbitrij, & contrarium non dubito esse errorem in fide. Definitiones has expendimus copiosius in Concordia q. 14. art. 13. disp. 38. Fateor quidem, Deum multiplicatione, aut variatione auxiliorum efficere sapere, ut liberum arbitrium id velit, quod minore, aut alio auxilio pro sua libertate non vellet, cum tamen velle illud posset, atque adeò vnum auxilium diuinum, comparatione liberi arbitrij hic & nunc spectati, esse efficax, aliud verò minimè, dum vnũ omnino permouet, & aliud non permoueret: verum tamen interim dum arbitrij libertas in vtramq; partem salua manet (ut semper est cõstendum manere) arbitrium ipsum efficere potest, ut auxilium, quod est efficax ad permouendum, sit inefficax, illi non consentiendo: & ut illud, quod est inefficax, sit efficax, illi consentiendo, strenueque cum illo cooperando. Atque hoc est, homines in stadio huius vitæ positos esse in manu consilij sui, ut ad quod voluerint, porrigant manum. De hac re diximus copiosè q. 14. art. 13. disputa. vltima, & in Appendice ad Concor. in responsione ad tertiam obiectionem.

Post hoc nostrum opus cõpositum, legi dictum sanè opus, in quo aduersus hanc nostram sententiam obieciatur. Primò, quòd si ab influxu liberi nostri arbitrij cum auxilio, aut auxiliis diuinis penderent, quòd diuina auxilia essent, aut nõ essent efficacia ad nostram conuersionem, vltimamve dispositionem ad gratiam, sequeretur, aliquid in cõuersione nostra & iustificatione esse à nobis, quod non sit à Deo, nempe eiusmodi liberum influxum, quo auxilia omnia efficacia redduntur: quod tamen est contra illud ad Ephesi. 1. *Ipsius factura sumus, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ preparauit, ut in ipsis ambulemus.*

Obiectio 1.

Secundò, sequeretur initium nostræ salutis, salutem quo ad eum influxum, à quo illa pender, esse à nobis, & non à Deo.

Secunda.

Tertiò, sequeretur dari in iustificatis aliquid ab ipsis, quo à non iustificatis discernerentur, illòsque excederent: contra illud 1. ad Corinthios 4. *Quis enim te discernit? Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non accepisti? Quòd sit, ut dicendum necessariò sit, etiam influxum illum liberi arbitrij esse à Deo determinante ac mouente arbitrium ipsum per auxilium efficax ad talem liberum influxum & consensum.*

Tertia.

Ad primam harum obiectionum distinguendum est consequens: si enim dum in eo inferretur sequi, aliquid in nostra conuersione esse à nobis, quod non sit à Deo, sermo sit de opere, aut actione, quæ sit à nobis, & non simul, ac præcipuè à Deo per influxum suum, auxilia, ac dona euehente ad supernaturale esse gratiæ gratum facienti in suo ordine & gradu commenturatum, neganda est consecutio: omnia namque opera, quibus vel ad gratiam

Ad primam.

riam disponimus, vel comparata iam gratia in vitam æternam proficimus, præparavit nobis Deus in Christo, cuius meritis supernaturalia auxilia, ac dona nobis confert, quibus illa exercere valeamus, ipseque est auctor, ac præcipuus effector eorum operum in nobis. Cum verò Paulus dicat, *Deum ea præparasse, ut in ipsis ambularemus*, sanè non excludit, quin potius exprimit, liberum nostrum influxum, in eadem opera, ratione cuius nostra etiam essent, à nobis liberè unà cum Deo effecta, tamquam gressus nostri, quibus, cooperante Deo, nos ipsi in vitam æternam tendimus. Porro liber nostre influxus ad nostras supernaturales actiones, licet sit ipsemet actiones, ac operationes totæ totalitate effectus, ut vocat, quæ à Deo supernaturaliter influente, & à nobis tamquam à duabus partibus unius in tege causa emanant, est tamen illa actiones, ut præcisè spectantur, quatenus ab arbitrio liberè influente emanant, non verò quatenus simul proficiuntur totæ à Deo totalitate similiter effectus, ut in Concordia questione 14. articulo 13. & aliàs sæpe explicatum est. Quò fit, ut non solum nulla res sit in illis actionibus, sed neq; vlla ratio formalis, quæ non sit efficiens, tum ab arbitrio nostro, tum etiam à Deo supernaturaliter in eandem influente. Quemadmodum quando duo trahunt nauim, nihil est in tractione & motu, quòd sit ab vno trahentium, & non sit simul ab alio: cum tamen totus ipse motus, totaque actio, quatenus spectatur, ut præcisè emanat ab vno, dicatur influxus illius, & quatenus spectatur, ut præcisè proficiuntur ab alio, dicatur influxus alterius. Si verò in consequente sit sermo de aliquo, hoc est, de realitate, aut formalitate aliqua, non quidem quæ spectetur simpliciter, sed præcisè, ut emanat ab vna parte integræ suæ causæ, quo pacto actiones nostræ supernaturales, quæ simul à Deo, & à nobis fiunt, quatenus præcisè à nostro arbitrio procedunt, dicuntur influxus nostri arbitrii, concedendum est dari aliquid, quòd sit à nostro arbitrio, & non aliter, ea præcisè cõsideratione à Deo, nisi tamquam à natura, ipsiusque liberi arbitrii auctore, qui eam facultatem nobis contulit, ut eo pacto liberè nostras actiones bonas cum eo cooperaremur, eaque ratione in laudem, ac meritum nobis cederent, tamquam, quæ eo modo in nostra essent potestate. Possunt etiam eadem actiones, quatenus præcisè à nostro arbitrio emanare spectantur, tribui Deo, non solum tamquam inuitanti & allicienti nostro arbitrii per dona gratiæ præuenientis, ut ad eas influat, eaque ratione faciliorem reddenti influxum & cooperationem nostri arbitrii, sed etiam quatenus, nisi per eandem gratiam præuenientem cooperaretur in eandem actionem, in quam influit nostrum arbitrium, quemadmodum non esset ea actio, ita neq; ille nostri arbitrii influxus in illam, ut in Concordia q. 14. art. 13. explicatum est: semper tamen influxus nostri arbitrii liber manet, ut actiones illæ sint, aut non sint, atque adeò, ut auxilia, quibus præuenimur & quo adiuuamur, efficacia aut inefficacia, cassaq; reddatur: neque salua fide Catholica video, quo pacto id possit negari. Iuxta hanc doctrinam & ea quæ ad sequentes obiectiones dicemus, intelligendum etiam est illud Ezech. 36. *Dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Et spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam, ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini. Et illud Isaia 26. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine.*

Ad secundam.

Ad secundam dicendum est, cum arbitrii nostri

**A** influxu m. de quo disputamus, antecedant dona gratiæ præuenientis, atque excitantis idem arbitrium ad consentiendum, & cum eis cooperandum vltimam dispositionem ad gratiam, manifestum esse non rectè ex eo capite inferri initium nostræ salutis (in sensu, in quo id ab Augustino & Concilio negatur) esse à nobis, quòd influxus ille sit libero arbitrio cooperante cum auxiliis gratiæ, eaque efficacia red-dente. Neque enim influxus ille principium & origo est nostræ salutis: cum multa illum antecedant, quæ ad gratiam, salutemque nostram spectant, neque is influxus à parte rei sit, vel res, vel formalis aliqua ratio, quæ non sit simul à Deo cooperante per auxilia gratiæ: sed sit supernaturalis ipsa actio à Deo pariter & ab arbitrio emanans, comparata tamen cum solo libero nostro arbitrio tamquam cum parte integræ causæ eiusdem actionis, ut dictum est.

**B** Quando audis consensum nostrum efficacia reddere auxilia gratiæ, non ita id intelligas, quasi arbitrii nostrum vim aliquam aut efficacitatem tribuat auxiliis ipsis: ut enim in Concordia q. 14. art. 13. disp. 38. & in Appendice in responsione ad tertiam obiectionem late explicatum est, arbitrii & influxus nostre nullam vim conferunt gratiæ auxiliis, sed potius auxilia, vim & propensionem arbitrio tribuit ad consensum eliciendum, arbitrium ipsum ad id inuitando, alliciendo, atque adiuuando: sed ut ex antecedentibus hoc loco, & ex dictis locis citatis, & aliàs sæpe constat, in hoc sensu id dicimus. Quòd cum auxilium esse efficax, non aliud sit, quam momento & inuitatione sua, quam naturæ necessitate, quatenus gratia præueniens est, habet, permouere arbitrium ad consensum seu cooperationem secum ad contritionem, aut actum alium, ad quem præueniens gratia inuitet, permouere autem arbitrium, ut consentiat, seu cooperetur cum gratia præueniente ad contritionem, ab innata arbitrii libertate pendeat, qua talem consensum & cooperationem elicere vult, aut non vult, utique quòd auxilium gratiæ præuenientis efficax sit, hoc est, effectum illum habeat, ad quem arbitrium inuitat, ab ipso arbitrio liberè consentiente & cooperante secum pendet, tamquam à parte causæ quæ secum producere debet talem effectum, comparatione cuius, si producat, dicitur auxilium efficax, si verò non producat, quia arbitrium non vult consentire & cooperari, dicitur inefficax. Quò fit, ut arbitrium, prius natura motum & excitatum per auxilium gratiæ præuenientis, consentire liberè & cooperari cum eodem auxilio non sit efficacitatem illi tribuere, sed adhibere conditionem, sine qua tale auxilium non habebit rationem efficacis per comparationem ad talem effectum, neque item gratiæ coadiuuantis arbitrium ad contritionem per nouum eiusdem auxilii influxum in contritionem, quo eam cum arbitrio cooperetur, eò quòd desit libera cooperatio arbitrii secum ad eandem contritionem, ut in Concordia disp. 38. citata, & in Appendice loco citato copiosè explanatum est. Hæc sensui hoc loco addenda, tamen perspicua satis in nostra doctrina essent, quoniam non defuerunt, qui, ut auxilia gratiæ ex se efficacia tuerentur, doctrinam nostram hoc loco in sinistram sensum trahere conati sint, quasi nos docuerimus, arbitrium conferre efficaciam, seu vim auxilii gratiæ, & quasi aliqua sit supernaturalis efficientia, seu efficacia, quæ non sit ab auxilio gratiæ. Tota namque supernaturalis efficientia, quæ contritio producit, est ab auxilio gratiæ, & totaliter tamquam à radice & causa quòd actus ille supernaturalis sit. Licet enim arbitrium ad eundem actum cooperetur, cooperatur tamen per vim suam natura

*Actiones  
supernaturales  
liberi arbitrii,  
etiam spectata, ut  
ab eo præcisè  
emanant, quo  
pacto in  
Deum referuntur.*

naturalem, à qua non habet actus ille, quod supernaturalis sit, sed solum à cooperatione auxiliij gratiae, quamuis, quod actus ille liber sit, non ab auxilio gratiae, sed à solo arbitrio proveniat.

*M. iustia.* Ad tertiam, sicut ad primam obiectionem distinguendum est consequens: si enim intelligatur sequi, dari in iustificatis aliquid, hoc est, actionem aliquam, aut rem, vel rationem formalem supernaturalem, quae ita sit ab eis, ut simul ac praecipue non sit à Deo, per quam discernantur à non iustificatis, eosque superent, neganda est consequutio: nihil enim tale sequitur esse in eis, fatemurque quicquid eiusmodi in eis cernitur, totum esse supernaturale Dei donum, siue cooperatibus ipsis ad illud per suum arbitrium, siue non: eaque ratione merito ait Paulus, *Quis se distinet?* tamquam autor videlicet, praecipuaque causa donorum, quibus alios superas, ab eisque differes? Vnde protinus subiungit: *Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non accepisti?* Si verò consequens intelligatur, sequi dari in iustificatis aliquid supernaturale, quod non simpliciter, sed ut praecise emanat à libero arbitrio tamquam à parte integræ causae, spectatumque eo modo rationem habet concursus liberi arbitrij, sit ab ipso libero arbitrio, in eoque discernatur iustificatus à non iustificatis, seu potius in effectu ipso supernaturali, spectato similiter, ut praecise emanat à libero arbitrio, & ut in potestate arbitrij est consentire tunc, aut non consentire, ut Tridentinum Concilium definit, testaturque experientia interna cuiusque nostrum, concedenda est consequutio, neque id negare intendit Paulus, neque à quoquam, salua fide Catholica, negari potest. Ea enim de causa, qui iustificatur, & qui post acceptam iustitiam cooperatur cum gratia, mereturque incrementum illius, dignus est laude, honorificandusque est à Patre caelesti in sempiterna beatitudine. Concinit Augustinus de Spiritu & lit. c. 33. & 34. Sic enim c. 33. ait, *Consequens est paululum quævere, utrius voluntas illa, qua credimus, etiam ipsa doni Dei sit, an ex illo naturali infuso libero adhibeatur arbitrio. Si enim dixerimus eam non esse donum Dei, metuendum est, ne existimemus inuenisse nos aliquid, quod Apostolo increpanti & dicenti, Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? respondere possimus, ecce habemus voluntatem credendi, quam non accepimus. Si autem dixerimus, etiam eiusmodi voluntatem non esse nisi doni Dei, rursum metuendum est, ne infideles atque impij non immerito se veluti iuste excusare videantur, ideo non credidisse, quod dare illis Deus istam noluit voluntatem. Et c. 34. quaestione dissolvens, cum praevincientem, ac excitantem gratiam praemisisset, addit: *Hic ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat* (neque enim credere potest quodlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio vel vocatio, cui credat) *profecto & ipsi velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius praevincit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire sicut dixi, propria voluntatis est, qua res non solum non infirmat, quod dictum est. Quid enim habes, quod non accepisti? verum etiam confirmat. Accipere quippe & habere anima non potest dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo: ac per hoc quid habeat, & quid accipiat, Dei est: accipere autem & habere vique accipiens & habens est. Sanè, sicut praetentatione, qui consensum illi praebet, & peccat, ac amittit gratiam, liberè in talem consensum influit, utpote sponte sua seipsum determinas per liberum arbitrium ad eum consensum, subque arbitrio abutens ad actum, ad quem à Deo collatum illi non fuerat, neque Deus est, qui ad eum actum arbitrium illius determinat.**

*Molina in D. Thom.*

**A** aut inclinatur per efficacem aliquem praevium motum, & applicationem ad id volendum, sed solum cooperatur cum illo tamquam causa vniuersalis concursu indifferenti ad consensum, vel dissensum: ita quado, praetere existente auxilio Dei sufficiente (quod Deus neque ei, qui in peccatum consentit, denegat), aliquis tentationi resistit, victoriamque comparat, & meretur gratiae augmentum, ipse est, qui liberè, minimeque à Deo praedeterminatus, sed solus adiutus, se ipsum determinat, & influit dissensum, potensque est tunc influere consensum in tentationem, & peccare, ut Concilium Tridentinum definit. Consensus ergo in tentatione, quia est abusus liberi arbitrij, neque est à Deo ad id inclinante, imò neque aliter adiuuante, quam per concursum vniuersalem de se indifferenter ad bonum, & ad malum, non tribuitur Deo, etiam ut naturae auctori, sed solum libero arbitrio, nequitiaeque peccatoris. Dissensus verò in tentationem, victoriamque illa tribuitur Deo, tum ut naturae auctori, qui ad id liberum arbitrium contulit, tum, etiam ut inclinanti, & adiuuanti per gratiam gratum facientem, atque alia auxilia ad eam victoriam, illamque intendenti: non verò tamquam eo pacto praedeterminanti & applicanti arbitrium per motum & auxiliium ex parte Dei solum, & non ex parte arbitrij creati efficacis, ut in potestate arbitrij non fuerit in illo eodem temporis momento, in quo in dissensum influit & comparat victoriam, producere consensum & tentationi succumbere. Neque intelligere vlla ratione valeo, quo pacto nostri arbitrij libertas salua maneat, si Deus est, qui per concursum & influxum ex parte ipsius solum, non verò ex parte arbitrij creati, efficacem, arbitrium ipsum praedeterminat ad omnes suos actus. Licet enim ratio spontanei, quam solum Lutherani admittunt, salua maneat, facultas tamè ipsius arbitrij ad non consentiendum, aut etiam dissentiendum, in eo temporis puncto, in quo consentit quam Concil. Trid. definit, & vniuersique, in se ipso experitur, atque in qua ratio libertatis arbitrij est posita, non video quo pacto salua consistat.

**C** **E** **F** **A**utores contrariae sententiae pressi difficultate multorum argumentorum, quae ipsimet conficiunt, nec profecto satis dissoluit, inter alia dicit, *Eum, qui praevientis gratiae accipit motus* (quos Deum nulli peccatori denegare affirmat) *neque; tamen convertitur, eo quod efficax auxilium ei non conferatur, sine quo converti non potest, & quo oblato, nequit illi resistere, sed necessario convertitur, eius, inquam, in culpa esse, quod ulterius auxilium efficax non accipiat, eo quod non progrediatur ulterius vitando auxilium gratiae acceptum.* Libenter autè ab his autoribus peterè, an ille progressus ulterius ad usum gratiae praevientis, sit bonus usus liberi arbitrij ad iustificationem conducens? & an esse possit sine praevio alio auxilio Dei efficaci ad talem actum liberi arbitrij, & sine praevia motione, & determinatione, qua Deus ad eum actum liberum arbitrium determinet. Arbitror non negabunt esse bonum actum liberi arbitrij, conducereque ad iustificationem. Quod si concedat esse posse sine auxilio Dei efficaci, & sine praevia motione, & determinatione Dei, quae ex parte Dei, & non ex parte arbitrij, sit efficax, iam concedunt influxum liberi arbitrij ad actum bonum conducentem ad iustificationem, imò à quo pendeat, quod conferatur, aut non conferatur, auxilium efficax, quo iustificatio compleatur, qui actus non praedeterminetur à Deo, sed emanet ab arbitrio creato se ipsum determinante, atque proinde militant aduersus eos tres illa obiectiones, quas aduersus nostram sententiam conficiunt. Praeterea concedunt, non omnes actus bonos moraliter praedeterminari.

*Dissensus in tentationem Deo quomodo tribuendus.*

finiri, & prædeterminari à Deo per influxum suum, & motionem efficacem, in qua prædeterminatione & prædefinitione, seu potius in voluntate absoluta diuina eos ita prædeterminante, dicunt Deum certò præcognoscere actus omnes, & effectus liberi arbitrij. Quod si dicant, actum illum esse non posse sine auxilio Dei efficaci, præsentique auxilio & præmotione illa efficaci, arbitrium nostrum necessariò elicere eum actum, eo verò auxilio, & præmotione absente elicere non posse eum actum, sanè non est, cur culpa ea ratione libero nostro arbitrio tribuatur, quòd vterius non fuerit progressum ad eum actum eliciendum: cum non magis fuerit in potestate ipsius, sine præiio alio auxilio efficaci, & præmotione, eum actum elicere, quàm sit actus vltimus, quo impij conuersio completur.

Nunc ad Augustini, Diui Thomæ, communiorumque Scholasticorum de prædestinatione opinionem, sine eiusmodi auxiliis ex se efficacibus, & sine præfinitionibus ad actus vniuersum liberi arbitrij non malos per concursum Dei ex se efficacem regrediamur. Sanè vt ex nostra Concordia constat, & ex iis, quæ in progressu huius materiae subiungemus, erit manifestum, eam sententiam amplectimur quatenus affirmat, prædestinationis, quoad actum voluntatis diuinæ, per quem in esse prædestinationis completur, nempe quò statuitur his adultis, & nõ aliis, conferte ea media, per quæ præuidebat eos pro sua libertate peruenturos in vitam æternam, nullam dari causam, vel rationem, imò neque conditionem, sine qua non ex parte vsus liberi arbitrij ipsorum præuisi, sed quòd hi fuerint prædestinati, & non alij, ex sola libera & misericordi voluntate Dei pendere, quæ sua dona distribuere voluit pro solo libero suo beneplacito, nemini denegando sufficientia subsidia ad salutem, atque adeò eandem sententiam amplectimur, quatenus affirmat, prædestinationem non esse secundum præscientiam vsus liberi arbitrij, quasi pro qualitate vsus præuisi statuerit prædestinare, suæ dona adultis distribuere.

Multi tamen eam sententiam in hoc sensu amplectuntur ac defendunt, quasi Deus ante vllam præscientiam vsus liberi arbitrij, etiam ex hypothesi futuri, atque adeò nulla omnino habita ratione talis vsus, elegerit quosdam in particulari ex hominibus & Angelis, quos voluit, quibus beatitudinem conferret, & reliquos ab ea excluderet, vtrumque verò eo fine, vt in electis bonitas, ac misericordia sua splenderet, & in reliquis sua enteret iustitia vindictiua. Tunc verò vterius progressum fuisse ad eos, quos elegerat, prædestinandos, prouidendo illis de medijs, quibus tandem beatitudinem assequerentur atque ad statuendum permittere alijs peccata, in eisque illos obdurare vsque ad finem vitæ, vt iustè eos puniret, in eisque sua iustitia eluceret.

Vtrum autem D. Thomas solum intenderit illud primum, in quo nos eius, communiorumque Scholasticorum sententiam libenter amplectimur, an verò etiam hoc secundum, quod nostro iudicio duram nimis, vt subiiciemus, illam efficit, alij iudicet. Quauis autem ipsius verba, tum alibi, tum hoc loco in responsione ad tertium, quæ nos supra retulimus, illam redolere videantur, fortasse tamen non tam durè de prædestinatione, & reprobatione sensit, quàm ab aliquibus existimatur, & mihi non est dubium non tam durè de iis sensisse, quàm durè sentiunt, qui auxilia ex se efficaciam, præfinitionesque per concursum Dei ex se efficacem constituunt, vt constat ex quæst. 6. de veritate art. 3. & ex alijs doctrinæ ipsius locis. Cùm verò in omnibus cum Doctore

sancto consentire percipiamus, gratum sanè nobis erit, si quis ita eum exponat, vt solum illum primum, in quo conuenimus, asseruerit: Nos autem quid de Diuo Thoma hac in parte censeamus, addemus statim Augustini mentem exponendo.

Quoad Augustinum attinet, in primis constat eum causam reprobationis hominum constituisse peccatum originis, vt in progressu videbimus. Deinde cum communis eorum Patrum, qui ipsum antecesserunt, sententia fuerit, prædestinationem fuisse secundum præscientiam vsus liberi arbitrij, vt inferrius dicemus, Augustinus re diligentiùs occasione hæresis Pelagianæ examinata, merito asseruit, non fuisse secundum eam præscientiam, quasi Deus dona gratiæ & prædestinationis pro qualitate vsus liberi arbitrij præuisa statuerit conferre, sed fuisse pro sola sua libera voluntate: id quod D. Thomas & communior Scholasticorum sententia, atque nos cum illis amplexati sumus. Hæc verò sententia, tum ob sui eo tempore nouitatem, tum etiam quòd Augustinus non addiderit, fuisse nihilominus non sine præscientia, quid pro arbitrij creati libertate esset futurum ex hypothesi, quòd in hoc vel illo rerum ordine, cum his vel illis auxilijs, & occasionebus collocaretur, habitaque consideratione in prædestinatis ac reprobandis Angelis & hominibus talis vsus futuri, tamen non vt pro qualitate illius dona gratiæ & prædestinationis conferrentur, id quod, licet Augustinus non negauerit, non tamen expressit, multum sanè eo tempore nonnullos ex fidelibus turbauit: ea quippe sententia continere videbatur illud secundum valde durum quod multos horre amplecti, ac defendere paulò antea diximus. Porro turbationis illius meminere Prosper, & Hilarius Arelatensis Episcopus in epistolis ea de re ad Augustinum missis, quæ inter opera Augustini ante librum de prædestinatione sanctorum habentur. In quarum vna, postquam Prosper turbationem & periculum multorum explicauit, inter alia quæ explananda ab Augustino efflagitat, ad eos qui turbati fuerant sedandos, atque ad sanam doctrinam reducendos addit. Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus, patienter nostram insipientiam ferendo, demonstrat, quòd re-

tractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par inuenitur & vna sententia, qua propositum & prædestinatione Dei secundum præscientiam receperunt, vt ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumelias fecerit, quia finem vniuscuiusque præuiderit, & sub ipso gratia adiutorio, in qua futurus erat voluntate & actione præuiderit. In altera verò Hilarius commemoratis obiectionibus, quæ aduersus Augustini doctrinam ab iis, qui commoti fuerant, asserbantur, eos etià conquestos fuisse in hunc modum affirmat. Quid opus fuit, inquit, huiusmodi disputationis incerto tot minus intelligentiam corda turbari? Neque enim minus vt iller sine hac definitione tot annis à tot tractatoribus, tot præcedentibus libris Catholica fides fuit defensa: Vtrū autè August. etiam secundum, quod durè ea facit, sua opinione intederit. Partem affirmantè suadere videtur, quòd vt q. 1. g. art. 6. disp. 1. visum est, inde videtur motus, vt illud 1. ad Tim. 2. *Fuit omnes homines saluos fieri* in multis suorū operū locis interpretaretur, nõ de omnib. vniuersim hominibus, sed de solis prædestinatis. Partè verò negantem nõ minus suadet, quòd August. non negauit præscientiam illam ante omnem actum liberum voluntatis diuinæ, atque adeò ante omnem prædestinationem, & reprobationem, qua Deus cognouerit quid per quodcumque creatum arbitriū pro sua libertate ex quacumque hypothesi, & in quocumque rerum euentu esset futurum, vt

Prædestinationis  
quædo nulla  
causa.

Augustini  
sententia de  
reprobatione  
& prædesti-  
natione.

ve constat ex iis, quæ ex Augustino, tum alibi, tum supra 14. artic. 1. 3. disput. 17. retulimus. Quare dubitandum non est, si ea de re, vel Augustinus, vel D. Thomas consulerentur, continuò responsuros, fuisse nihilominus prædestinationem & reprobationem non sine præuia illa scientia, habitaque consideratione vsus liberi arbitrij futuri, tamen non, vt pro qualitate illius dona gratiæ & prædestinationis à Deo conferentur: quod sanè rigorem atque duritiam, quàm alioquin sententiæ illa sonat, ac continet, aufert, hominumque animos sedat. Quocirca, si meum hac de re iudicium quicumque ponderis habet, suspicor Augustinum & D. Thomam (qui Augustini vestigia est sequutus) sua opinione illud primum solum, quod cum communiori Scholasticorum sententiâ nos libenter amplectimur, intendisse potissimum, neque aduertisse quantum ad auferendam duritiam illam aliam, quam minimè intenderunt, conduceret additio illa, quam nec negarunt, nec negassent, si de ea fuissent consulti, nempe fuisse nihilominus prædestinationem & reprobationem non sine præscientia qualitatis vsus arbitrij, habitaque consideratione illius modo explicato, & in sequentibus fusiùs explicando. Interim verò dum sub ea quasi caligine D. Augustinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aspectu cum sua de prædestinatione opinione esse coniunctum, Deum non velle omnes vniuersim homines saluos fieri, sed solos prædestinatos, in multis suis doctrinæ locis, vt quæst. 19. artic. 6. disput. 1. relatum est, ita illum locum Pauli 1. ad Timoth. 2. interpretatus est, vt de solis prædestinatis intelligeretur. Ceteri tamen Patres, tam Augustino antiquiores, quàm eo posteriores, doctoresque Scholastici communiter, eam expositionem non probant, vt disputatione citata dictum est, sed locum Pauli exposuerunt de omnibus vniuersim hominibus, verumtamen de voluntate Dei conditionata, si per ipsosmet homines, primùmque ipsorum parentem non staret. Imò D. Thomas, licet Augustini expositiones retulerit, potius tamen Damasceni expositioni adhaesit, de voluntate Dei antecedente seu conditionata. Quod fit, vt ex hoc capite, minus D. Thomæ, quàm Augustino, illud secundum quod duram reddit illam de prædestinatione opinionem, sit tribuendū. Quin & Augustinus ipse illam aliam expositionem loci Pauli de omnibus vniuersim hominibus, & de voluntate Dei conditionata, interdum est amplexatus. In lib. enim ad articulos falsò sibi impositos, artic. 2. ait: *Sincerissimè credendum esse atque profèdum, Deum velle, vt omnes homines salui fiant: siquidem Apostolus, cuius ea est sententiâ, sollicitè præcipit, quod in omnibus Ecclesijs piissimè custoditur, vt Deo pro hominibus omnibus supplicetur. Ex quibus, quod multi pereant, perentium est meritum, quod multi saluentur, saluantis est donum: vt enim reus damnetur, inculpabilis est Dei iustitia, vt autem reus iustificetur, ineffabilis Dei gratia est.* Hæc Augustinus ibi. Eandem expositionem amplectitur de spiritu & litera, cap. 33. Imò verò prædestinationem fuisse factam non sine præscientia vsus liberi arbitrij futuri, habitaque illius consideratione, affirmat Augustinus in libro ad articulos sibi falsò impositos, ad artic. 12. & refertur 23. q. 4. cap. Nabuchodonosor, vbi ait: *Illi, de quibus dicitur: Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis: si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum, voluntate exierunt, voluntate ceciderunt. Et quia presciti sunt casuri, non sunt prædestinati: essent autem prædestinati, si essent reuersuri, & in sanctitate ac virtute mansuri, ac per hoc prædestinatio Dei multis est causa standi,*

**A** *nemini labendi.* Hæc Augustinus.

Ex his patet, opinionem de prædestinatione, quoad illud secundum, qualem supra diximus nonnullos eam amplecti ac defendere, tribuendam non esse Augustino, neque D. Thomæ, qui Augustini est tantum vestigia sequutus, manifestè affirmans, Deum velle omnes vniuersim homines saluos fieri, si per ipsos non steterit. Imò verò, esto hi duo Patres in eam sententiam inclinassent, salua eorum reuerentia, quæ illis debetur maxima, quoad illud secundum admittenda non esset. Neque enim miror, opinionem illam eo pacto intellectam à multis duram nimis, indignamque diuina bonitate & clementia iudicari: maximè cum quicumque adulti, eo ipso quòd ex æternitate à Deo prædestinati nõ fuerint, permanerint reprobi, non solum vt à vita æterna excluderentur, donisque gratuitis spoliarentur, sed etiam vt æternis acerbissimis cruciatibus manciparentur. Quæ enim, non dicam, bonitas & clementia, sed equitas patitur, vt nulla omnino ratione vsus liberi arbitrij habita, eo vel solo, vel præcipuo sine Deo certos solum quosdam homines ex æternitate elegerit & prædestinauerit, reliquos verò penè innumeros non electos & non prædestinatos reliquerit, sciens continuò eo ipso futuros reprobos, vt haberet quos puniret, & in quibus iustitiam suam vindictiuam commendaret? Quæ item æquitas, bonitas & clementia postulat, vt pro sua tantum voluntate, absque vlla consideratione vsus liberi arbitrij cuiusque, decreuerit, vt hi in particulari essent prædestinati, illi reprobi? Certè id potius durum, ferè, & crudelis, quàm clementissimi principis, autorisque totius consolationis, bonitatis, ac pietatis, esse videtur: eaque ratione potius obscuraretur diuina iustitia, quàm commendabilis redderetur: id quod latius, circa permissionem peccatorum ad eundem finem, artic. 3. sumus profecuti.

**B** Est præterea eadem sententiâ parum consentanea Scripturis sacris. Etenim si Deus ex æternitate pro sua tantum voluntate, vt haberet, in quibus sua misericordiam, & iustitiam vindictiuam manifestaret, nulla habita ratione vsus liberi arbitrij hominum & Angelorum, aut cuiusquam alterius rei, quæ ex parte eorum cerneretur, decreuit, vt hi soli ab eo designati consequerentur beatitudinem, & prædestinarentur, alij verò ab ea omnino excluderentur, & reprobi persisterent, ad eumque finem voluit, homines & Angelos, totumque hoc vniuersum creare, qua quæso ratione verum est, Deum velle omnes homines saluos fieri, in sempiternamque felicitatem omnes condidisse? Qua etiam ratione verè sub iurciurando apud Ezechielem, cap. 18. affirmat, non esse voluntatis sua mortem impij, sed magis vt conuertatur & viuat? Qua item ratione in Scripturis omnes vniuersim homines, absque vlla exceptione, ad penitentiam & vitam æternam inuitat? Aut quo iure de non prædestinatis conqueritur, quòd non, vt oportet, viuant, suamque salutem negligant? Profectò, si quod impugnamus, verum est, fictiones potius, & irrisiones, comparatione eorum, qui vitam æternam non consequuntur, viderentur istæ inuitationes, atque obiurgationes, quæ, ex persona Dei factæ in Scripturis sacris continentur, quàm veri animi significationes: quod tamen assertum non solum esset indignum diuina bonitate & maiestate, sed etiam blasphemia plenum. Neque vniquam aduersarij adducta Scripturæ loca, iuxta suam sententiam, poterunt exponere, nisi eis maximam vim apertè inferre velint. Cum tamen locus ille Pauli ad Roman. 9. cui potissimum innituntur, nulla vi

*Deus nõ crea-  
uit reprobos,  
vt in eis ius-  
titiam vindictiuam  
exerceret.*



verbis illata, exponendus sit longè aliter ac ipsi volunt, vt disput. 3. commodius ostendemus. Denique præter quàm quòd hæc sententia occasionem præbet hominibus depondendi animo, ne dicam desperandi, segnus operandi, obtendendi excusationes, atque sentiendi de Deo, non vt oportet in bonitate, atque ea de causa minùs hominum animos erga creatorem diligendum, ac colendum patientissimam libertas arbitrij nostri, quam experimur, quæque tam apertè in Scripturis sanctis traditur, cum diuina prædestinatione ita explicata coherere valeat. Nec miror Caietanum, hanc sententiam sequutum, ingenuè in cap. 9. epistolæ ad Roman. fateteri, se nescire conciliare arbitrij nostri libertatem cum diuina prædestinatione ita intellecta, licet tam prædestinationem, quàm arbitrij libertatem se firma fide tenere assueret. Hæc autem omnia multò magis vim habent, si prædestinatio facta affirmetur per auxilia ex se efficacia, aut per præfinitiones ad omnes actus non malos per concursum Dei ex se efficacem, vt ex se patet.

## MEMBRVM VII.

*Expenditur progressus, quem in prædestinandis, reprobandisque hominibus nonnulli Deum habuisse consingunt, num etiam præuisio peccatorum, vel electio aliqua, prædestinationem antecesserit.*

*Scoti infantia circa prædestinationem, & reprobationis progressum.*

*Fundamentum Scoti.*

Scotus in 1. dist. 41. quæst. vnica, & in 3. d. 7. q. 3. & dist. 19. quæst. vnica, §. In ista quæstione, explicat progressum, quem Deus in prædestinandis, reprobandisque hominibus ex æternitate habuit, constitutendo varia instantia, in quibus, nostro intelligendi more, vnum ante aliud voluerit, ac præuiderit. Innititurque cuidam principio, quòd multis etiã aliis in re, de qua disputamus familiare est. Nempe cum, qui ordinatè vult finem, & media ad finem, priùs velle finem, quàm media ad finem. Quod ergo ad rem præsentem attinet, hoc modo sua instantia distinguit. Oblatis Deo creaturis omnibus futuris mente præditis, in primo, vt ait, instanti quibusdam voluit beatitudinem voluntate efficaci, & inter eas Christo vt homini, in cuius honorem & gloriam cæterorum hominum beatitudinem esse voluit, quem credit futurum fuisse, etiam si Adam non peccasset. Circa reliquas verò creaturas quæ ad beatitudinem non perueniunt, ait, Deum in eo instanti se negatiuè habuisse. In secundo instanti ait, voluisse gratiam voluntate efficaci creaturis, quas in primo instanti ad beatitudinem elegerat. Eodemque modo ait, habuisse se negatiuè in secundo instanti circa reliquas creaturas. Porrò voluntatem efficacem conferendi gratiam & gloriam creaturis ita, electis prædestinationem earumdem appellat: vnde ponit iam eas esse prædestinatas ante ea, quæ in reliquis instantibus Deus ordinauit, vt locis citatis, potissimum dist. 19. patet. In tertio deinde instanti dicit, voluisse permittere peccatū Adami, &c. generis humani quæ inde sequuta sunt, atque adeò præuiderit illa omnia esse futura. Scientia namque libera in Deo sequitur actum efficacem voluntatis diuinæ, quo vult aliquid esse, aut permittere: quare quo ordine res vult voluntate efficaci, eodem præuiderit eas esse futuras. Vnde vult Scotus, non solum prædestinationem Christi, sed etiam cæterorum hominum ad certam gratiam & gloriam, & præscien-

tiam, quòd vtramque essent habituri, priorem esse, quàm præscientia peccati Adami, & quorūcumque aliorum peccatorum, vt apertè docet dist. 7. q. 3. citata. In quarto denique instanti, cognita ruina generis humani, ait, voluisse, vt Christus (qui esto Adam non peccasset, vt putat, erat futurus) veniret in carne passurus, vt sua passione & meritis efficaciter prædestinatis primam gratiam & perseverantiam in ea vsque ad finem vitæ obtineret. Atque in eodem instanti reliquos homines, præuisis iam eorum peccatis, in quibus ad finem vsque vitæ erant perseveraturi, ait ea de causa à Deo fuisse reprobatos. Quare vult, nullam esse causam prædestinationis electorum præter diuinam voluntatem: reprobationis verò dari causam ex parte reprobatorum, nempe eorum peccata præuisa, propter quæ iuste reprobantur ac damnantur.

Dixi, quòd ad rem præsentem attinet, Scotum quatuor instantia explicata distinguere: quoniam non negat, quin potius affirmat, singula distingui posse in multa alia. In primo enim quatuor alia distinguit. Primum, in quo Deus nouit se. Secundum, in quo nouit creaturas mente præditas. Tertium, in quo Christum prædestinavit tamquam finem, & caput cæterorum prædestinatorum. Quartum denique, in quo cæteros prædestinavit, vt patet dist. 7. & 19. citatis. Secundum etiam ait, posse diuidi in multò plura, prout ad gloriam esse possunt multa media, quorum vnum sit propter aliud tamquam ob finem: semper enim priùs expetitur finis, quàm id quod est ad finem. Non negabit etiam in tertio, peccatum Adami præuisum esse ante cætera peccata generis humani, quæ ex illo tamquam ex radice ortum habuerunt. In quarto etiam concedet priùs fuisse expetita merita & passionem Christi, quàm gratiam, quæ inde prædestinatis aduenit, &c.

Alij existimant, præscientiam peccatorū in Deo, tum Christi, tum aliorum hominum prædestinatione priorem fuisse. Et quidem Augustinus multis in locis docere apertissimè videtur, scientiam ruina generis humani, peccatiue originis, quòd omnes infecit, in Deo fuisse ante prædestinationem, & reprobationem hominum: Deum verò præuidentem totum genus humanum originis peccato infectum, dignumque ea ratione interitu æterno, ac proinde velut massam quandam perditionis propter peccatum, quo erat infecta, ex sua tantum misericordia & liberalitate, absque vllis præexistentibus meritis, aut ratione ex parte hominum, ex æternitate conferre voluisse quibusdam media efficacia per Christum, quibus ad beatitudinem peruenirent, sicque eos in Christo, & per Christum merè gratis prædestinasse, vt in eis ostenderet diuitias gloriæ suæ, per modumque misericordiæ bonitas ipsius in eis splenderet: cum reliquis verò liberè noluisse vti tali beneficentia, sed illos, nemini inferendo iniuriam, iusto iudicio voluisse relinquere in massa perditionis, nolendo conferre per Christum media efficacia, quibus ad vitam æternam peruenirent, atque adeò voluisse eos punire, vel propter solum peccatū originis, vel propter peccata alia actualia, in quibus præuidebat eos ex hac vita discessuros, idque in commendationem iustitiæ suæ vindictiua, quod est eos in eum finem reprobasse.

Neutrum horum, ait Augustinus, fuisse ex operibus propriis eorum, qui vel prædestinantur, vel reprobantur, sed vtrumque fuisse antequam quicquam boni, aut mali egissent, vt adhibito exemplo in Iacob & Esau docet Paulus ad Rom. 9. Nihilominus licet prædestinatio fuerit ex sola misericordia

*Præscientia peccatorum præscit prædestinationem & reprobationem ex D. Augustini multorum sententia.*

*Prædestinationem fuisse sine vlla ratione ex parte peccatorum, reprobationis vni ob peccatum originis asserit D. Augustinus.*